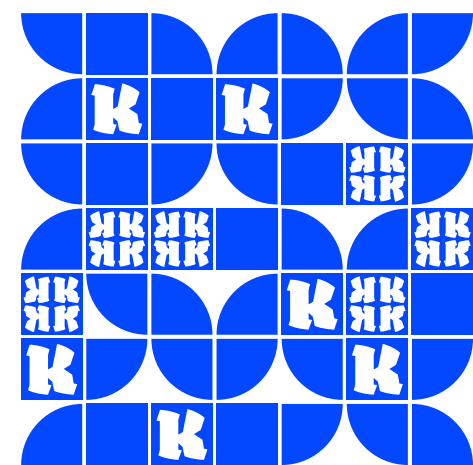
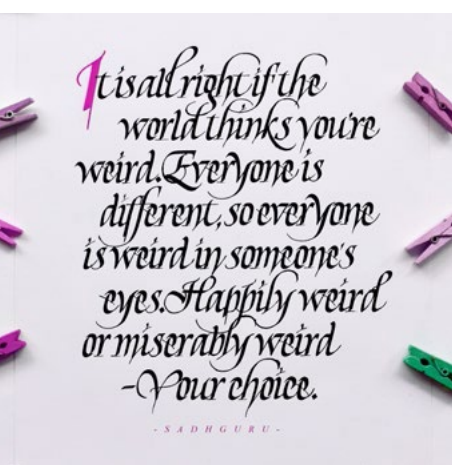
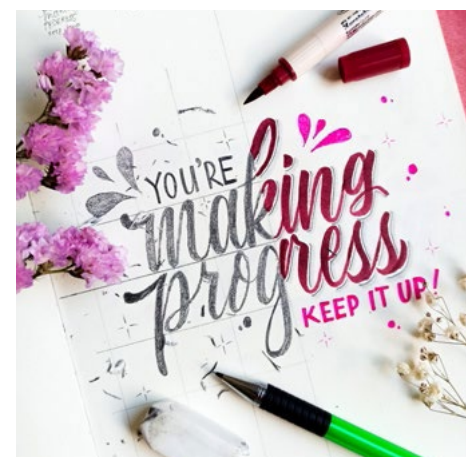

Typografi

Uppgifter

Typografi går ut på utformning av hur text ser ut visuellt.
Typografin kan förstärka innehållet eller stå i konflikt med det.
Oftast är avsikten att göra texten lättare att läsa, men ibland
är syftet att väcka uppmärksamhet.

Innehåll

- 3 Uppgift 1
Filmaffisch
Liten uppgift för snabba
- 5 Uppgift 2
Diktaffisch
Fördjupande uppgift för avancerade
- 7 Uppgift 3
Känn din text
För grupper
- 9 Bilaga 1
Aallon kehtolaulu

Uppgift 1 Liten uppgift arbete för snabba

Filmaffisch

Bakgrund

På din hemort ordnas en festival för finländsk film. Filmerna som visas där behöver affischer för marknadsföring. De filmer som ska visas på festivalen är:

<i>Bekymmer i Borgå</i>	<i>Drama i Dalsbruk</i>	<i>Sjuk i Sjundeå</i>
<i>Glömsk i Grankulla</i>	<i>Panik i Pargas</i>	<i>Rasande i Raseborg</i>
<i>Lömskt i Lovisa</i>	<i>Sömlös i Solf</i>	<i>Vända i Vanda</i>
<i>Ivrig i Ingå</i>	<i>Vansinnig i Vasa</i>	<i>Kaos i Karleby</i>
<i>Sviken i Sibbo</i>	<i>Ledsen i Larsmo</i>	<i>Hoppfull i Houtskär</i>
<i>Horror i Houtskär</i>	<i>Kär i Karis</i>	<i>Ångestfull i Åbo</i>
<i>Kalabalik i Korpo</i>		

Uppgift

Gör en filmaffisch som endast består av text. Du får inte använda bilder eller illustrationer. Textens utseende ska förmedla samma känsloläge som filmens titel uttrycker. Bokstävernas form får gärna vara fantasifull, men texten måste vara läsbar. Affischen ska göras i stående A3-format.

Gör så här

Välj en film som du vill skapa en affisch för. Fundera på känslan som filmens titel förmedlar. Tänk dig hur en text som uttrycker just det

känsloläget skulle kunna se ut. Hur skulle till exempel känslan av skräck kunna förmedlas enbart med hjälp av bokstäver?

Du kan hämta inspiration från typografin i verkliga filmaffischer. Bläddra i olika böcker, tidningar eller inlägg på sociala medier och lägg märke till vilka typsnitt som används. Du kan också söka exempel på hur enbart text används på spännande sätt genom att använda sökord som “typography poster” eller “creative typography”.

Gör flera skisser där du prövar olika bokstavsformer och sätt att komponera texten. Slutför sedan arbetet utifrån skisserna på ett stående A3-ark. Du kan arbeta i svartvitt eller med färg.

Material

Skapa affischen för hand med valfri teknik. Du kan till exempel använda tuschpennor, färgpennor eller bläck. Om du vill, kan du också slutföra arbetet digitalt med ett vektorprogram, bildredigeringsprogram eller ordbehandlingsprogram. Exempel på sådana program är Adobe Illustrator, Adobe Photoshop och Microsoft Word. Om du är nybörjare på programmen kan du söka information om hur du använder dem, till exempel med sökfrasen “type tool photoshop”.

Instruktioner för bedömningen

I uppgiften övar man på att uttrycka ett önskat budskap med typografiska medel. Därför består arbetet enbart av text. Vid bedömningen av arbetet kan man ta hänsyn till bland annat följande punkter: Textens utseende är motiverat. Formatet och eventuell färganvändning stöder innehållet. Texten är läsbar och framställningen tydlig. Helheten är personlig.

Uppgift 2 Fördjupande uppgift för avancerade

Affisch till en dikt

Bakgrund

“Edith Södergran förnyade lyriken och var en banbrytare för den nordiska modernismen, och hon är den internationellt mest kända finländska poeten. Hon är också den som man forskat mest omkring, men under hennes livstid var det nästan ingen utanför den lilla finlandssvenska modernistkretsen som uppskattade henne. Tankarna på en förnyelse av alla värden och på en stark skapande individ förenades i ”den nya kvinnans” emanciperade sinne under Södergrans tidsålder. Södergrans produktion blev inte så omfattande, men den var visionär och radikal till sitt uttryck och den har förmedlat europeiska strömningar, som symbolism, expressionism och ryskt avantgarde till nordisk lyrik.”¹

Uppgift

Skapa en typografisk illustration. Välj en strof ur Edith Södergrans dikt och skapa en typografisk helhet utifrån den. Gör det slutliga arbetet på ett A3-ark.

Gör så här

Läs den bifogade dikten. Fundera på vad poeten vill säga med sin text. Välj en strof ur dikten. Fundera över hur strofradens centrala budskap kan förmedlas med hjälp av textens utformning. Gör flera skisser där du prövar olika bokstavsformer och sätt att komponera texten.

Texten behöver inte vara lätt att läsa men du ska kunna motivera din lösning. Om du vill kan du ta arbetet i en kalligrafisk riktning. Sök inspiration på nätet med sökord som ”calligraphy poster”, ”lettering poster” eller ”brush script poster”. Slutför den typografiska helheten på ett A3-ark utifrån dina skisser. Du kan arbeta i svartvitt eller med färg.

Material

Skapa affischen för hand med valfri teknik. Du kan använda till exempel tuschpennor, kalligrafipennor eller penslar.

Om du vill, kan du också slutföra arbetet digitalt med ett vektorprogram, bildredigeringsprogram eller ordbehandlingsprogram. Exempel på sådana program är Adobe Illustrator, Adobe Photoshop och Microsoft Word.

Om du är nybörjare på programmen kan du söka information om hur du använder dem, till exempel med sökfrasen ”type tool photoshop”.

Instruktioner för bedömningen

I uppgiften övar man på att uttrycka ett önskat budskap med typografiska medel. Därför består arbetet enbart av text.

Vid bedömningen av arbetet kan man ta hänsyn till bland annat följande punkter: Textens utseende är motiverat. Formatet och eventuell färganvändning stöder innehållet. Om texten inte är lättläst finns det en motivering för lösningen. Kanalen där arbetet publiceras har beaktats. Helheten är personlig.

1. BIOGRAFISKT LEXIKON FÖR FINLAND (BLE, www.blf.fi/artikel.php?id=4814)

Uppgift 3 För grupper

Känn din text

Bakgrund

En organisation som arbetar med emotionell kompetens erbjuder undervisningsmaterial till grundskolor och gymnasier. Organisationen står inför en ny kampanj med titeln ”Vad var det jag sade?”, som tar upp känslotillstånd som uttrycks i tal.

Uppgift

Arbeta i grupp. Gör tillsammans en A3-affisch för kampanjen om emotionell kompetens. Affischen ska innehålla något av följande ord:

OJ!	JAA!	ÖÖH?
JEE!	HAH!	BUU!
NÄÄ!	BLÄ!	USCH!
GRR!	BAH!	FY!
WOW!	ÅÅH!	TVI!

Det ord ni väljer till affischen ska, tillsammans med sin utformning, uttrycka samma känslotillstånd. Affischen får endast bestå av text – ingen annan illustration. Bokstävernas form får gärna vara fantasifull, men texten måste vara läsbar. Alla bokstäver behöver inte se exakt likadana ut, men de ska förmedla samma känsla.

Gör så här

Bilda grupper på 2–4 personer. Välj ett ord från listan ovan. Bestäm tillsammans vilket känslotillstånd ordet ska uttrycka. Fördela bokstäverna i ordet mellan er. Om ni är fyra i gruppen får varje person en bokstav eller ett utropstecken (t.ex. T, V, I och !). I en tremannagrupp arbetar ni enbart med bokstäver (T, V och I). I en grupp med två medlemmar får den ena två bokstäver och den andra en bokstav plus utropstecknet (TV och I!).

Var och en börjar skissa sin bokstav. Fundera på vilken känsla bokstavens utseende ska förmedla. Hur kan till exempel känslan av förvirring uttryckas med bara bokstäver? Gör flera skisser där du testar olika bokstavsformer. Sök gärna inspiration i böcker, tidskrifter eller i sociala medier. Lagg märke till vilka typsnitt som används. Du kan också söka exempel på spännande bokstavsformer online med sökord som “creative typeface” eller “creative typography design”.

Välj tillsammans en skiss från varje gruppmedlem och planera hur ni ska sammanfoga dem till en gemensam layout. Gör en layoutskiss på ett A3-ark. Varje person gör en grafikplatta av sin bokstavsskiss, till exempel med linoleumtryck. När ni färdigställer det slutliga arbetet, trycker ni bokstäverna ni skurit ut i linoleum på ett nytt A3-ark enligt er layoutskiss.

Redskap

Slutför arbetet med valfri tryckteknik, till exempel linoleumtryck. Kom ihåg att skära linoleumschablonerna spegelvänt. Var noggrann med säkerheten vid arbetet och tänk på att en utskuren yta inte går att ångra. Gör gärna några provtryck.

Instruktioner för bedömningen

I uppgiften övar man på att uttrycka ett önskat budskap med typografiska medel. Därför består arbetet enbart av text. Samtidigt utvecklar studenterna sin samarbetsförmåga och sina färdigheter i tryckteknik.

Vid bedömningen av arbetet kan man ta hänsyn till bland annat följande punkter: Textens utseende är motiverat. Formen stöder innehållet. Texten är läsbar och framställningen tydlig. Målgruppen har beaktats. Helheten är personlig.

Gruppens medlemmar arbetar tillsammans mot ett gemensamt mål, och varje deltagares styrkor tas till vara. Alla uppmuntrats och alla åsikter blir hörda. Gruppens medlemmar gläds åt varandras framgångar.

Bilaga 1:

Edith Södergran Ankomst till Hades

Se här är evighetens strand,
här brusar strömmen förbi,
och döden spelar i buskarna
sin samma entoniga melodi.

Död, varför tystnade du?
Vi äro komna långt ifrån
och äro hungriga att höra
vi hava aldrig haft en amma
som kunnat sjunga så som du.

Kransen som aldrig smyckat min panna
lägger jag tyst till din fot.
Du skall visa mig ett underbart land
där palmerna stå,
och där mellan pelarraderna
längtans vågor gå.

DEN FINLANDSSVENSKA
DIKTEN. 5: EDITH SÖDERGRAN.
Söderström & Co. 2001. s. 87

Webbplatsen Kuvistuubi.fi har skapats som en del av den riksomfattande utvecklingsuppgiften för bildkonst i gymnasiet. Materialen om visuell identitet och design av logotypner har tagits fram av den visuella formgivaren Elina Kosunen (Medianom YH) i samarbete med Savonlinnan Taidelukio och Grafia rf. Svenskspråkig layout: Anniina Lensu. Materialen publicerades på webbplatsen Kuvistuubi.fi år 2024.

Sakkunniglärarna Katriina Kaija och Seija Tikka från Savonlinnan Taidelukio har också deltagit i utvecklingen av läromaterialet.

Läromaterialet testades vid Savonlinnan Taidelukio 2023.

Bildkonstlektor, konstmagister Seija Tikka handledde testningen.

I testerna medverkade följande studerande från Savonlinnan Taidelukio: Keesia Anttila, Niko A. P. Björklund, Olivia Eronen, Tilda Heikkinen, Eli Hintsanen, Henna Huuha, Venla Häkli, Silja Hämäläinen, Hanna Ikonen, Valdo Kananen, Ella Kansikas, Sara Kivijärvi, Olga Korppinen, Jade Koski, Sonja Kutvonen, Iisa Laine, Else Leinonen, Elsa Partanen, Pulmu Puukko, Arin Peräniemi, Anna Pulkkinen, Elli Pöllänen, Neea Räisänen, Lotta Siltakoski, Elli Vänskä, Joonas Åker.

Författaren tackar för kommentarerna: Tuomas Aatola, Maria d'Alte, Eija Vierimaa.

Materialet har översatts av Leif Pietilä / Käännös-Aazet OyKorrektur Joel Gräfnings.

Översättningen har beställts och utgivits av Stoff – Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst.

